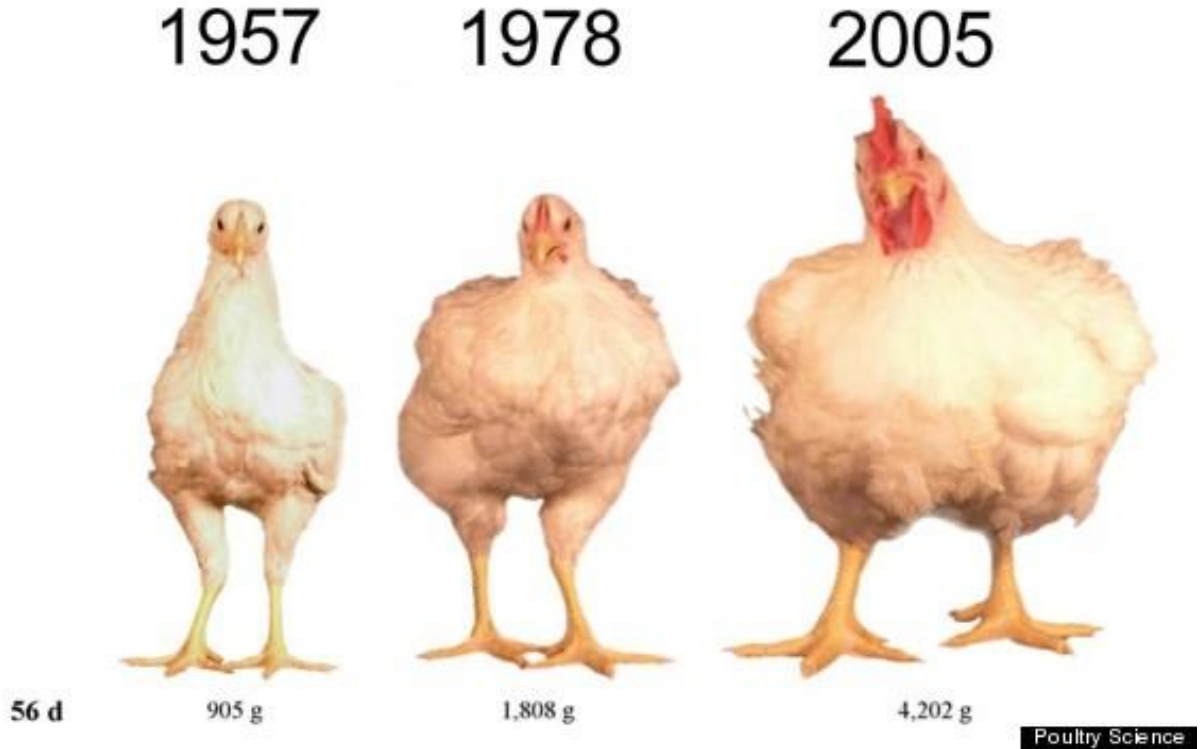

TAVUK ETİ HORMONLU DEĞİL RAHATLIKLA TÜKETEBİLİRSİNİZ

Hazırlayan: Prof.Dr.Ahmet ŞAHİN

Yeterli ve dengeli beslenmenin vazgeçilmez unsuru olan hayvansal gıdalardan biri olan tavuk eti diğer adıyla piliç eti, zaman zaman doğrudan ve dolaylı olarak medyanın eleştirisi odağı haline gelmektedir. Çoğu zaman konunun uzmanı olan kişilerin görüşlerine başvurulmadan, konunun uzmanı olmayan insanların yanlış beyanlarıyla tavuk eti, ülkemizde tüketilmesi uygun olmayan, riskli ve hormonlu gıda olarak anılmaktadır. Bu yanlış algı geniş halk kitlelerince de kabul görmektedir. Böylesine talihsiz açıklamalar, hem insanlarımızın hayvansal gıdalarla sağlıklı beslenmelerini ve hem de ülkemiz hayvancılığının en gelişmiş sektörü olan tavukçuluk sektörünü engellemeye yöneliktir. Ülkemizde kişi başına tüketilen toplam protein 96 gram olup bunun ancak 26 gramı hayvansal kaynaklıdır. AB Ülkelerinde ise kişi başına 110 gram olan günlük toplam protein tüketiminin 66 gramı hayvansaldır¹. Ülkemizde de bu hayvansal proteinin büyük kısmı beyaz et kaynaklı olup kişi başına yıllık tüketimi yaklaşık 18 kg'dır. Durum böyle iken beyaz et kaynaklarından biri olan piliç eti hakkındaki ön yargılar halkımızın yeterli ve dengeli beslenememelerine sebep olabilmektedir. Ayrıca tavukçuluk sektörümüz ekonomik anlamda oldukça büyük spekülasyonlara ve hayati riske maruz bırakılmaktadır.

Resim. 56 günlük yaştaki etlik piliçlerin yıllara göre görünüşleri²

Ülkemiz tavukçuluğunda kullanılan etlik civcivler, söylenenin aksine kesinlikle genetiği değiştirilmiş veya özel ilaç enjekte edilmiş hayvanlar değildir. Yaklaşık bir asırdan fazla süren ve günümüzde de devam etmekte olan ıslah çalışmaları sonucu büyüme hızı artırılmış hayvanlardır^{2,3}. Etlik

civcivler, 35 gün gibi daha kısa bir sürede 2 kg ve üzeri canlı ağırlığa ulaşabilmektedir. Bu hızlı büyümede, iklim kontrollü kümesler, tam gün aydınlatma ve soya ve mısıra dayalı birinci sınıf yemin (kg başına 3200 Kcal metabolize olabilir enerji ve 230 gram ham protein, yeterli ve dengeli oranda vitamin ve mineral içeriği) katkıları kaçınılmazdır. Bunun aksine, daha az kontrollü kümeslerde ve açık alanda yetiştirilen etlik civcivler, vücut ısılarını dengede tutabilmek için daha fazla yem tüketmelerine rağmen daha yavaş büyümeleri söz konusudur. Ancak, kontrollü kümeslerde başlangıçta ortam sıcaklığı 33 °C'den 24 °C'ye tedrici olarak zamana yayılarak azaltıldığından, etlik civcivler vücut ısısını ayarlamak için daha fazla yem tüketmek zorunda kalmadığı için, tükettiği her gram yemin en az yarısını vücut yapı taşlarının teşkili için (beyaz et üretimi) değerlendirebilmektedir. Etli piliç üreticileri, tüm üretim aşamalarında etlik civcivlerin yukarıda bahsedilen sıcaklık hassasiyetine göre barınmalarını, ihtiyaçları ölçüsünde temiz oksijen almalarını ve kaliteli altlık (ıslaklığa ve toza neden olmayan) üzerinde barınmalarını sağlamakta, kümesin temizlik ve dezenfeksiyonunu garanti altına almaktadırlar. Etlik piliç üretiminde bu önlemler sadece yetiştirme dönemi ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda taşıma ve kesim sırasında da devam ettirilmektedir. Kümeslerde metrekareye düşen civciv sayısı 10'dan daha fazladır. Bu barınma sıklığı, AB normlarına uygundur. Oldukça konforlu kümeslerde son derece kaliteli yemlerle beslenen civcivler, yem aramak veya eşelemek için ayrıca zaman ve enerji harcamadan 24 saat boyunca yem yiyip ve su içip arta kalan zamanlarında sürekli uyuduklarından ya da hareketsiz kaldıklarından vücutlarına aldıkları enerji ve diğer besin maddelerini çoğunlukla kendi vücutları için kullanmaktadır. Eğer etlik piliç üreticileri ve entegre firmaları, hayvan refahına uyulmaması ve civcivlerin ihtiyaç duydukları bu sayılan konforlu ortamların sağlanmaması durumunda, verimli bir üretim yapılamayacağını çok iyi bilirler. Bu özel şartlar ve kaliteli besleme uygulamaları sonucu, kısa süre içinde sağlanan bu hızlı büyüme, konu uzmanı olmayan kişiler tarafından farklı anlaşılacak farklı yorumların yapılmasına ve nihayetinde tüketicilerin tavuk eti tüketmeleri konusunda algı yanlışlarına sebep olmaktadır.

Tavukların hızlı büyümesini sağlamak için kesinlikle hormon uygulaması yapılmamaktadır. Tavuklarda hormon kullanımı ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar, hormonlardan beklenen sonuç alınmasının mümkün olmadığını, tavuklara hormon verilmesinin ekonomik ve uygulanabilir olmadığını göstermiştir. Hormonun bedava olması durumunda dahi, hayvanı yakalama ve hormon enjeksiyonu gibi işlemler, hayvanlarda stres ve acıya sebep olacağından canlı ağırlık artışı değil daha çok canlı ağırlık kaybına neden olur. Bunun yanında, örneğin 100 bin adet kapasiteli bir kümeste, her bir etlik civcivin vücuduna hormon enjeksiyonu işleminin oldukça zahmetli ve pratik olmadığı açıktır. Zira Ülkemizde tavukçuluk sektöründe hormon kullanımı yasaktır ve bugüne kadar hormon kullanımına dair yetkili kurumlar tarafından rapor edilmiş herhangi bir vakaya da rastlanılmamıştır. Bu konuda eski adıyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan "Gıda Değeri Olan Hayvanlara Uygulanması Yasaklanan ve Belli Şartlara Bağlı Hormon ve Benzeri Maddeler Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2003 /18)"de etlik piliç üretiminde anabolik etkili (kas veya beyaz et yapıcı) hormon kullanımının yasak olduğuna dair bilgi mevcuttur.

Tavuklar ya da etlik civcivlerin hastalanmaları durumunda dahi hormon kullanımı söz konusu değildir. Zira tavukçuluk sektöründe hastalık tedavisi oldukça pahalı ve elverişli olmadığından ancak ziraat mühendisi zootechnistler ve veteriner hekimler tarafından sağlık koruma tedbirleri alınmakta ve sürü yönetimini en iyi şekilde uygulanmaktadır. Bu tedbirler ve uygulamalar, sağlıklı damızlık yumurta temini ve kuluçkahane işletmeciliği ile başlamakta ve civcivlere kümes nakledilmeden önce yapılan aşı uygulamaları ile devam etmektedir. Bu aşuların herhangi bir hormon benzeri etkileri söz konusu değildir. Bu aşular, olası hastalık etmenlerine karşı civcivlerin bağışıklık göstermelerini sağlayıcı unsurlardır.

Tüketiciler açısından diğer bir endişe kaynağı, antibiyotik kullanımı ile ilgilidir. Ülkemizde antibiyotik kullanımı ile ilgili yasal düzenlemeler, AB mevzuatı ile uyumlu olup antibiyotiklerin yem katkı maddesi olarak yemlere katılması kesinlikle yasaklanmıştır. Bu nedenle birçok araştırmacı, antibiyotiklere alternatif yem katkılarını belirlemeye yönelik bilimsel çalışmalara odaklanmıştır. ARGE ve saha çalışmaları ile insan ve hayvan sağlığına herhangi bir olumsuz etkisi olmayan bitki ekstraktları, probiyotik ve prebiyotiklerin ticari formları da etlik piliç yetiştiricileri tarafından tercihen kullanılmaktadır. Bu alternatif ürünlerin kullanılmasının amacı, sindirim sisteminin immünolojik fonksiyonunu ve emilim işlevini artırarak civcivlerin tükettikleri yemden daha fazla yararlanmalarını sağlamaktır. Etlik civcivlerin beslenmelerinde asıl olan, yemlerin besin maddeleri, vitamin ve mineraller bakımından oldukça iyi formüle edilmiş olması zorunluluğudur.

Tüketicilerimizin tüm bu algı yanılgılarından etkilenmemeleri mümkün değildir. Ülkemizde en ucuz hayvansal protein kaynağı olan piliç etinin tüketilmemesine yönelik bu talihsiz algı yanılgıları sağlıklı bireylerin yetişmesinde önemli bir engeldir. Bu konuda tüketicilerimizin medyatik bilgilere değil, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ilgili birimlerinden sağlanan bilgilere güvenmeleri son derece önemlidir. Tüketicilerimizin piliç eti satın alırken ambalajlı-markalı ürünleri tercih etmeleri, ambalaj üzerindeki bilgileri kontrol etmeleri, sağlıklı ürün tükettiklerinin en önemli işaretidir³. Tüketicilerimiz, Sağlıklı Tavuk Bilgi Platformu Resmi Web Sayfasını⁴ ziyaret ettikleri takdirde, tavuk eti tüketimi ile ilgili tüm endişelerini giderecekleri soru ve cevaplara ulaşabilirler.

Yararlanılan Kaynaklar

¹Yem Magazin Dergisi, Kanatlı Sektörü Toplantı Notları, 71:13.

²Zuidhof ,M.J., B. L. Schneider ,V. L. Carney , D. R. Korver , ve F. E. Robinson, 2014. Growth, efficiency, and yield of commercial broilers from 1957, 1978, and 2005. Poultry Science 93 :1–13.

³Kutlu, H.R., 2004. Hayvansal Gıdalara Neden Bu Kadar Acımasızca Saldırılıyor? Tavuk Eti Gerçekten Suçlu Mu? Bu Haksızlık Neden?. (<http://zootekni.org.tr/upload/File/Tavuk-hormon2.pdf>).

⁴Sağlıklı Tavuk Bilgi Platformu Resmi Web Sayfasını (<http://www.sagliklitavuk.org>).